

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תש"כ

(הנחה בלתי מוגה)

ביום¹ השמיני עצרת תהי' לכם², הנה פירוש עצרת הוא העצרה העכבה וקליטה, והיינו, שההמשכה שבסוכות שהיא בבחי' מקיף, באה בקליטה בפנימיות בשמע"צ³, ועל קליטה זו נאמר שתהי' לכם דוקא, כמ"ש⁴ יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. וצריך להבין מהו אומרו לכם גבי ההעכבה והקליטה דשמע"צ, מאחר שזוהי ההעכבה והקליטה של אותו הגילוי שנמשך בחג הסוכות, שבו לא נאמר לכם. וביותר אינו מובן ע"פ המבואר במדרשי חז"ל⁵ בענין הקרבת ע' הפרים שבסוכות שהם כנגד ע' אומות העולם, דאיך שיהי' הפירוש בזה, הרי בכל אופן שייך ענין זה לאוה"ע ויש להם יניקה מזה (אע"פ שפרי החג מתמעטים והולכים⁶), וכמ"ש⁷ הללו את הוי' כל גוים, וכדרשת חז"ל שאם היו הגוים יודעים מה שישראל עושים עבורם בביהמ"ק היו מהללים ומשבחים אותם⁸. וכיון שאותו הגילוי עצמו שבחג הסוכות בא בהעכבה וקליטה בשמע"צ, אינו מובן מהו אומרו בשמע"צ לכם דוקא, יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

ב) והנה בפירוש ביום השמיני פירש הרב המגיד⁹, ששמיני הוא מלשון שמן, שומן ודשן. והיינו, שאין זה כפירוש הפשוט בשמע"צ שנקרא שמיני מצד המספר, דבענין הספירות הוא ספירת הבינה, אלא הפירוש דשמיני הוא מלשון שמן, דהיינו בחי' חכמה, שהיא למעלה מהבנה והשגה, ועד לפנימיות החכמה שהיא בחי' התענוג. ויתירה מזה

(1) מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה העושה סוכתו (לעיל ע' 17 ואילך). שם, לה.

(2) פינחס כט, לה.

(3) ראה אוה"ת סוכות ס"ע א'תשכב ואילך.

רד"ה ביום השמע"צ תש"מ (תו"מ סה"מ תשרי ע' רטו). וש"נ.

(4) משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. וראה

סד"ה ביום השמע"צ תרד"ע (המשך תער"ב

ח"א ע' תלה). ריש וסוף ד"ה הנ"ל בסה"מ

עת"ר ע' לה. ע' מד; תש"ד ע' 43. ע' 47;

תש"ט ע' 69. ע' 73 (הא'); ה'ש"ת ע' 71.

ע' 82.

(5) סוכה נה, ב. במדב"ר פכ"א, כד. וש"נ.

תנחומא פינחס טז. פרש"י פינחס כט, יח.

(6) ראה פרש"י פינחס כט, יח. ועוד.

(7) תהלים קיז, א. וראה אוה"ת סוכות

ס"ע א'תשנה.

(8) ראה במדב"ר פ"א, ג: אילו הי' אומות

העולם יודעים מה הי' המקדש יפה להם

קסטרויות היו מקיפים אותו כדי לשומרו.

(9) לקוטי אמרים סח, סע"ב. אור תורה

סימן שסה (בהוצאת תשס"ו ע' שצח). אוה"ת

שמע"צ ס"ע א'תתיו. המשך תער"ב שם.

רד"ה הנ"ל תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 41).

פירשו רבותינו נשיאינו¹⁰ בענין ביום השמיני, שאין זה בחי' שמן משחת קודש¹¹, חכמה הגלוי', כי אם בחי' חכמה סתימאה, וכמשנת"ל¹² שזהו מ"ש¹³ כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן, דקאי על בחי' חכמה סתימאה שהיא השרש ליגמה"ר, י"ג תיקוני דיקנא, שמהם באה הסליחה והכפרה ביוהכ"פ, והיינו לפי ששרש המצוות הם בגלגלתא, והכפרה על הפגמים וחטאים שבמצוות נמשכת מבחינה שלמעלה מגלגלתא, שזוהי בחי' חכמה סתימאה. אלא שהמשכת בחינה זו ביוהכ"פ היא בהעלם, ובסוכות באה בגילוי' בבחי' מקיף, ובשמע"צ בפנימיות. וזהו ביום השמיני עצרת, שבו מתגלה בפנימיות בחי' חכמה סתימאה שלמעלה מבחי' גלגלתא, וכמשנת"ל¹² שבגלגלתא מאיר בחי' חיצונית עתיק ובבחי' מקיף, משא"כ בחכמה סתימאה מאיר בחי' פנימיות עתיק ובפנימיות.

ג) ולהבין הענין בפרטיות יותר, הנה¹⁴ ענין בחי' עתיק בכחות הנפש הוא בחי' התענוג, שנמשך ומתגלה ברצון (גלגלתא) ובחכמה, וכמו שאנו רואים באדם למטה, שכאשר רוצה באיזה דבר ונתמלא רצונו אזי הוא מתענג בזה, אבל, המשכת התענוג ברצון היא בבחי' מקיף, ואילו המשכת התענוג בחכמה היא בפנימיות. דהנה אנו רואים שברצון אין התענוג נרגש בפנימיותו, שלכן אינו פועל עליו מאומה, שהרי העדר התענוג אינו פועל חלישות בהרצון, וע"ד מ"ש¹⁵ אהבתי אתכם אמר הוי', שזהו מצד הרצון העצמי בנש"י, שרצון זה ישנו תמיד גם כשחסר התענוג, וזוהי טענת כנס"י להקב"ה בכל השנה, ובפרט בחודש תשרי, שמצד הרצון עצמי בנש"י, לא צריך להיות נוגע מעמדם ומצבם בתומ"צ, לפי שקיום התומ"צ הוא בחי' התענוג, וכמרז"ל¹⁶ נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, דנח"ר הו"ע התענוג, וכיון שאין התענוג שולט על הרצון, לכן הנה גם בהעדר התענוג צריך להיות הענין דיבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה¹⁷, דאשר אהב הוא בחי' רצון עצמי. וכמו"כ הוא גם באהבת האב לבנו, שאהבה ורצון זה הם בתמידות, גם כשאין לו תענוג בבנו, והיינו שהעדר התענוג אינו פועל גרעון וחלישות בהרצון. וכמו"כ הנה מילוי התענוג אינו מוסיף תוקף בהרצון, דכאשר רוצה באיזה דבר ואח"כ מתענג בזה, הנה התענוג לא

14) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה דרוש תרד"ע (המשך תערוב שם ע' תו ואילך).
15) מלאכי א, ב.
16) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.
17) תהלים מז, ה.

10) ראה המשך תער"ב שם.
11) תשא ל, כה. שם, לא.
12) ד"ה העושה סוכתו פ"ד (לעיל ע' 20 ואילך).
13) תהלים קלג, ב.

יוסיף מאומה בתקפו של הרצון, והיינו לפי שאין התענוג נרגש בהרצון בפנימיותו, אלא רק בבחי' מקיף, ולכן אינו פועל עליו. משא"כ גילוי התענוג בחכמה הוא בפנימיותו, ולכן אנו רואים שמצד התענוג ניתוסף בשכל, דכאשר משכיל באיזה דבר ואח"כ מתענג בזה, הנה מצד התענוג ניתוסף עמקות יתירה בשכל בגילוי, והיינו לפי שהמשכת התענוג בשכל הוא באופן פנימי. ומחילוק זה מובן גם חילוק השני, שברצון נמשך רק חיצוניות התענוג, ובחכמה נמשך בחי' פנימיות התענוג, כי, כל אור מקיף הוא בחי' חיצוניות, וכל אור פנימי הוא בחי' פנימיות.

והנה טעם וסיבת ההפרש בין המשכת התענוג בהרצון להמשכתו בחכמה, בפשטות הענינים, הוא, לפי שהרצון הוא בחי' מקיף (שהרי הרצון הוא גילוי והארה מהנפש, וענינו בעצם הוא בחי' מקיף), וכיון שהרצון עצמו הוא בחי' מקיף, לכן כל הענינים המתגלים בו, ובכללם התענוג, הם בבחי' מקיף, משא"כ החכמה והשכל היא בחי' פנימי בהתיישבות, וכיון שהחכמה עצמה היא בחי' פנימי, לכן גם הענינים המתגלים בה, ובכללם התענוג, הם באופן פנימי. ובעומק יותר, הנה כיון שהרצון אינו שייך להתענוג, שהרי הרצון אינו נמשך מהתענוג, אלא יש לו שרש מיוחד בהנפש, והיינו ששניהם (הרצון והתענוג) הם ענינים עצמיים בהנפש, רצון עצמי ותענוג עצמי, ולהיות שהם נבדלים זה מזה בעצם מהותם, לכן אי אפשר להיות גילוי התענוג בהרצון באופן פנימי, אלא רק באופן מקיף. ובעומק יותר הנה הרצון והתענוג הם לא רק נבדלים זה מזה, אלא הם גם הפכים זמ"ז, דבעצם הנפש גופא הנה התענוג הוא עצמי וענינו בהתעצמות, והרצון הוא חיצוני וענינו הוא מרוצת הנפש לדבר שחוץ ממנו, וכמו שאנו רואים שהתענוג יכול להיות גם בו בעצמו, ואדרבה, זהו אמיתית ענין התענוג, וכמבואר בענין תענוג המלך בעצמותו¹⁸, וכמו"כ גם למטה הנה אמיתית ענין התענוג שמתענג בו בעצמו, משא"כ הרצון אינו יכול להיות שירצה בעצמו, אלא רק בדבר שחוץ ממנו, והיינו לפי שבהנפש עצמו התענוג הוא עצמי, וענינו הוא בהתעצמות, שמתעצם עם הנפש ועולה בו בהעלם אחר העלם, והרצון הוא חיצוני ביחס הנפש עצמו, ולכן ענינו הוא מרוצת והתגלות הנפש בדבר שחוץ ממנו. וכיון שהתענוג והרצון הם נבדלים והפכיים זה מזה, לכן אי אפשר שבהרצון בפנימיותו יהי' התענוג, אלא רק בבחי' מקיף. משא"כ החכמה אינה ענין עצמי בהנפש, כי אם שיש סיבה בהנפש על

(18) ראה עמק המלך שער א'. לקו"ת שה"ש כו, סע"א.

ענין החכמה, וסיבה זו היא מיוחדת עם הנפש, שמצד זה נקראת בשם נפש המשכלת. וע"ד מה שנקראת בשם נפש המדברת¹⁹, לפי שהנפש מלאה אותיות²⁰, שאין הכוונה שהדיבור הו"ע עצמי בהנפש, אלא שבנפש יש סיבה להדיבור. ועד"ז הוא גם בענין השכל, שהשכל אינו עצמי כמו הרצון, אלא יש סיבה בהנפש על השכל. וסיבה זו בהנפש (עד כמה שאפשר לחלק בהנפש) הו"ע התענוג, שהוא הסיבה על השכל. וכיון שסיבת השכל הוא התענוג, ולא רק סיבה בלבד, אלא כמבואר במ"א²¹ שמהות השכל הוא מהות התענוג, אלא שזהו כפי שהתענוג בא ע"י כמה צמצומים וכו' עד שנעשה מזה מהות שכל, אבל בעצם מהותו הוא תענוג, לכן הנה בשכל מתגלה התענוג בפנימיותו, והיינו, שבפנימיות השכל נמשך פנימיות התענוג באופן פנימי, דכאשר משכיל איזה דבר, הנה מצד עצם ההשכלה יש לו בזה תענוג, וגם כאשר ההשכלה וההשגה היא נגד רצונו, הרי מתענג בזה, והיינו לפי שהרצון ענינו הוא רק לעורר את השכל, אבל מהות השכל עצמו הוא מהות התענוג, ולכן נמשך בו פנימיות התענוג, ובאופן פנימי.

ד) אמנם עדיין צריך להבין, דהנה מבואר במ"א²² ההפרש בין רצון לתענוג, שהתענוג אינו מושל ושולט על הרצון עצמי, וכמו שנת"ל (ס"ג) בענין אהבתי אתכם אמר הוי', שגם כאשר הוא היפך התענוג, נשאר הרצון עצמי בתקפו, והרצון עצמי מושל ושולט על התענוג. וכמבואר כמה ראיות על זה, וא' מהם²³ ממה שהתירו תענית חלום בשבת²⁴, דהגם שהתענית הו"ע של צער, מ"מ, הרצון שיש לו בזה מפיג את הצער ועד שמהפכו לתענוג²⁴, ומקיים בזה מצות וקראת לשבת עונג²⁵. ולכאורה הרי זה סותר למשנת"ל שהתענוג הוא עצמי והרצון הוא חיצוני, שעפ"ז אינו מובן, איך אפשר שהתענוג אינו שולט על הרצון, והרצון שולט על התענוג.

אך הענין הוא, דבאמת אין מזה סתירה כלל, ואדרבה היא הנותנת, שהתענוג להיותו עצמי, וענינו בהתעצמות, לכן אי אפשר שיתגלה כמו שהוא בעצמותו, ומה שבא בגילוי הוא רק הארה בלבד, משא"כ

22) המשך תרס"ו ע' סט ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ס"ע תפג ואילך.
23) הובא בהמשך תרס"ו שם (ע' ע). המשך תער"ב שם (ע' תי).
24) טושו"ע אר"ח סימן רפח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.
25) ישע"י נח, יג.

19) ראה תרגום אונקלוס בראשית ב, ז.
מקומות שצויינו בהערה הבאה.
20) ראה תקו"ז בהקדמה יב, ב. עץ חיים
שער ה (שער טנת"א) פ"ג. לקו"ת נשא כו, ב.
שה"ש ד, ב. ובכ"מ.
21) המשך תער"ב שם (ע' תיא).

הרצון להיותו חיצוני, וענינו הוא מרוצת הנפש בדבר שחוץ ממנו, לכן הנה עצם הרצון בא בהתגלות. וכיון שבגילוי הרצון הוא עצמי והתענוג הוא רק הארה בלבד, לכן הנה הארת התענוג אינה מושלת על הרצון עצמי, והרצון עצמי מושל על הארת התענוג. אבל כמו ששניהם הם בבחי' הארה או שניהם בעצמותם, הרי ודאי שהתענוג הוא עצמי והרצון הוא רק חיצוני בלבד, ולכן גילוי התענוג בהרצון הוא רק בבחי' מקיף, ורק בחכמה גילוי התענוג הוא בפנימיותו ובחי' פנימיות התענוג כנ"ל.

(ה) **וזהו** ביום השמיני עצרת תהי' לכם, דשמיני הוא בחי' שמן, ובעומק יותר בחי' שמן הטוב, חכמה סתימאה שלמעלה מבחי' גלגלתא, שהוא המקור ליגמה"ר, שהמשכתם ביוהכ"פ היא בהעלם, והגילוי מזה הוא בסוכות בבחי' מקיף, ובשמע"צ בפנימיות. ולכן, בסוכות שהגילוי הוא בבחי' מקיף, הרי זה ע"ד הגילוי בבחי' גלגלתא שהוא רק בחי' חיצוניות עתיק, ולכן אפשר להיות מזה יניקה כו', שזהו"ע הקרבת ע' הפרים בסוכות כנגד ע' אוה"ע שנמשך להם מזה יניקה, וכנ"ל בענין הללו את הוי' כל גוים. אמנם בשמע"צ שהוא מלשון העצרה וקליטה, היינו שהגילוי נמשך באופן פנימי, שאז הוא התגלות בחי' פנימיות עתיק, הנה מזה אין להם יניקה כלל. וע"ד המבואר במ"א²⁶ בענין ההתהוות מבחי' אות ביי"ת דוקא²⁷, ראשית ההשתלשלות, ולא מבחי' אות אל"ף שלמעלה מהשתלשלות, לפי שמצד הבחי' שלמעלה מהשתלשלות, הרי זה כחשיכה כאורה²⁸, ואפשר להיות יניקה כו', ואעפ"כ הנה ההתחלה דמ"ת היא באות אל"ף, כי, כפי שנמשך בפנימיות ומאיר בחי' פנימיות עתיק, הנה משם אין להם יניקה, ואדרבה, מבחי' פנימיות הכתר הנה וכל אויביך יכרתו²⁹. וכמו"כ הוא גם בשמע"צ, שמצד ההמשכה בבחי' הפנימיות, הנה יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. וענין השומן והדשן שבשמע"צ ממשיכים על כל השנה בענין ויעקב הלך לדרכו³⁰, ושמרו דרך הוי' גו'³¹, שיהי' עולם שבע ודשן בבני חיי ומזוני רויחי.

29) מיכה ה, ח. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ה'ש"ת ע' 42.
30) לשון הכתוב — ויצא לב, ב. וראה ספר השיחות תרצ"ו ע' 43 (וש"נ). ונתבאר בלקו"ש חט"ו ע' 259 ואילך. ח"כ ע' 266 ואילך. 367 ואילך. ועוד.
31) וירא יח, יט.

26) ראה ד"ה ואתחנן תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' שטט). וראה גם לקו"ת פ' ראה יט, ב. אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תנטנ ואילך. ועוד.
27) ראה ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א קרוב לסופה. תנחומא בראשית ה. ב"ר פ"א, י. זהר ח"א רה, ב. ועוד.
28) תהלים קלט, יב.